

матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію»
9. Закон України "Про правовий режим воєнного стану" від 27.07.2024

***ХИТРОВСЬКИЙ Дмитро Володимирович** викладач кафедри загальноправових дисциплін факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ.*

***Науковий консультант: ВОЛОБОЄВ Артур Олегович** завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ., доктор філософії*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ МІЖ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРАВАМИ ЛЮДИНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО СТУДЕНТСЬКОГО ОБМІНУ: ОКРЕМИЙ АСПЕКТ

Міжнародний студентський обмін є соціально-культурним явищем, що посідає ключове місце у формуванні глобального освітнього простору. Цей процес не лише сприяє розвитку академічної мобільності, але й виступає важливим інструментом дипломатії, слугуючи засобом встановлення міжкультурних зв'язків, зміцнення міждержавних відносин і сприяння взаєморозумінню між народами. Програми студентського обміну створюють унікальні можливості для інтелектуального обміну, обміну досвідом та культурним збагаченням учасників, забезпечуючи водночас сталий розвиток міжнародного співробітництва. Однак, розширення масштабів таких ініціатив породжує нові виклики, зокрема в контексті забезпечення національної безпеки, адже існує ймовірність використання таких програм кримінальними елементами для здійснення протиправної діяльності.

Сучасні реалії та геополітичні трансформації, особливо в період дії правового режиму воєнного стану, суттєво ускладнюють функціонування міжнародної академічної мобільності. Україна, як держава, що прагне інтеграції до європейського освітнього простору, змушена впроваджувати новітні підходи до забезпечення безпеки у сфері студентських обмінів. Ці заходи включають не лише посилення контролю за учасниками програм, але й розробку динамічної системи превентивних дій, здатної оперативно реагувати на потенційні загрози. У контексті підвищення безпеки особливу увагу слід приділяти механізмам ідентифікації ризиків, а також їх ефективному нейтралізуванню.

Комплексний підхід до реагування на виклики, що виникають у цій сфері, вимагає активної участі уповноважених правоохоронних органів та застосування сучасних методів оперативно-розшукової діяльності, зокрема кримінальної розвідки, що дозволяє забезпечити цілеспрямований моніторинг потенційних каналів протиправної діяльності. Паралельно важливу роль відіграє впровадження новітніх технологій, які дають змогу

ефективно здійснювати спостереження за ключовими об'єктами. При цьому такі дії мають бути суворо регламентовані законодавством, аби мінімізувати ризики порушення прав і свобод громадян.

Аналіз законодавчої бази України свідчить про наявність низки проблем у регулюванні здійснення кримінальної розвідки, основа з яких це відсутність відповідного законодавчого акту та чіткої процедури впровадження в структуру правоохоронних органів. Як наслідок, термінологічні невідповідності та недостатня чіткість механізму реалізації створюють передумови для правових колізій і ускладнюють процес правозастосування. На сьогодні доцільним є вдосконалення такого методу оперативно-розшукової діяльності з урахуванням міжнародних стандартів захисту прав людини, що сприятиме підвищенню ефективності правоохоронної діяльності та забезпеченню законності.

Зауважимо, що забезпечення балансу між національною безпекою та захистом прав людини є складним завданням, але вкрай важливим у сфері міжнародного студентського обміну. Наприклад, обстеження приватних місць має проводитися виключно на підставі ухвали слідчого судді із дотриманням встановлених процедурних гарантій. Такий підхід гарантує легітимність оперативних заходів і водночас запобігає зловживанням з боку правоохоронних органів.

Особливу увагу співробітників уповноважених правоохоронних органів мають привертати ключові простори та комунікаційні канали, які можуть використовуватися для протиправної діяльності. Це, зокрема:

- студентські гуртожитки, де концентрується велика кількість молоді з різних країн;
- орендовані помешкання, де часто невідоме коло мешканців;
- об'єкти нерухомості, які можуть бути пов'язані з організованою злочинною діяльністю;
- службові приміщення університетів, що можуть використовуватися для координації протиправних дій;
- транспортні засоби, залучені до реалізації складних злочинних схем, тощо.

Для ефективного вирішення цих питань необхідно чітко розмежувати діяльність кримінальної розвідки залежно від сформованих ситуації, а також враховувати специфіку об'єктів моніторингу. Такі пропозиції сприятимуть не лише покращенню правозастосовної практики, але й підвищенню безпеки учасників міжнародних студентських програм.

Зрештою, досягнення оптимального балансу між потребами національної безпеки та захистом прав людини є фундаментальним викликом у сфері міжнародного студентського обміну. Успішне вирішення цього завдання матиме значний вплив на міжнародну репутацію України, розвиток академічної мобільності, а також на формування позитивного іміджу держави як учасника глобального освітнього простору. Основним пріоритетом є створення системи моніторингу, як окремого напряму кримінальної розвідки

уповноважених правоохоронних органів, яка ефективно попереджатиме потенційні загрози, не порушуючи фундаментальних прав і свобод учасників обміну, забезпечуючи тим самим стабільний розвиток міжнародного співробітництва.

ШОПІНА Ірина Миколаївна, професор кафедри адміністративно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

ЩОДО ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Необхідність забезпечення ефективної відсічі повномасштабній російській збройній агресії обумовлює потребу у зміцненні боєздатності Збройних Сил України та інших військових формувань. У свою чергу, це ставить на порядок денний питання про удосконалення системи підготовки до військової служби, важливими елементами якої виступають національно-патріотичне та військово-патріотичне виховання. Як свідчать недоліки у проведенні мобілізаційної політики, протягом десятиліть ці питання не були предметом уваги з боку держави, наслідками чого стали відсутність у багатьох громадян усвідомлення своєї відповідальності за захист України, ухилення від військового обліку та військової служби.

Формування особистості соціально відповідального громадянина, якій усвідомлює і свої права та свободи, і свої обов'язки перед суспільством, потребує активної цілеспрямованої роботи багатьох суб'єктів, цілі та завдання яких для досягнення запланованого результату мають бути узгодженими. Таке узгодження відбувається на рівні правового регулювання, яке дозволяє досягти як єдиного розуміння термінів та понять у певній сфері суспільних відносин, так і виробити спільну позицію стосовно запланованих заходів та критеріїв їх оцінювання. При цьому дуже важливим уявляється забезпечення інформаційної безпеки виховного процесу, з тим, щоб уникнути можливого деструктивного впливу на нього з боку держави-агресора.

13 грудня 2022 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», який визначає мету, завдання, принципи, напрями, особливості формування та реалізації вказаної політики як складової забезпечення національної безпеки України, гарантії участі громадян України, закордонних українців, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства у її реалізації, визначає повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у цій сфері [1]. Вказаний правовий акт містить два визначення базових понять у досліджуваній сфері. Національно-патріотичне виховання розуміється у Законі як наскрізний виховний процес, спрямований на